

OLUŞAN YENİ GÜNDEMLE İLGİLİ SESLİ DÜŞÜNCELER

Erol KÖKTÜRK

SHP Beşiktaş İlçe Başkanı

(İl Yöneticileri ve İlçe Başkanları Toplantısına Sunulmuştur)

- Özal'ın ölümüyle birlikte, ölenin ardından kötü şeyler söylememe konusundaki toplumsal yapı kendisini göstermiştir. Çoğu insan, ölçüyü de kaçırıp, aşılmaz özellikleri olan bir insan imajı ortaya koymaktadırlar. Birçok sosyal demokrat da bu kervana katılmış durumdadır.
- Ama ölümden önce ülkede ve Çankaya Tepesi'nde yaşananlar, ölümden sonra cenazede oluşan tablo, üzerinde yeniden düşünölmeye değer noktalardır.
- Bir noktanın gözden kaçırılmaması gerekiyor: Özal'ın askerleri de arkasına alarak yetkileri ele geçirdiği dönemde, dünyadaki yeni dengeler, dinamikler ve eğilimler, O'nun yaptıklarının çoğunun yapılmasını zorunlu kılan gelişmelerdi, Özal'ın şansı, bunları okuyarak değil, duyarak, önceden yakalamasından kaynaklanmaktadır.
- Dayandığı güç, yani karısı-marısı değil, askerlerin desteği, O'nun daha rahat, zaman içinde de vurdumduymaz davranmasının önemli bir nedenidir.
- Unutulmaması gereken bir diğer önemli nokta da, Özal'ın *bu* imajı var olan anayasal-yasal düzen içinde değil, onu zorlayarak, aşarak, anayasa bile tanımayarak oluşturduğudur.
- Bu, ataklıkla, statükoyu yıkmakla falan açıklanacak bir şey değildir.
- Ve Özal düşündüklerini uygulamaya koyduğunda, ülkemizdeki sosyal demokratlar henüz toparlanamamıştır. O zamanlar ikiye bölünmüşlük ve Ecevit'in tavırları, olayları yakalama ve uygulamalara yön verme konusunda sosyal demokratları etkisiz kılmaktadır.
- Daha sonra partimiz içinde başlayan iç tartışmalar ve bunun sonucu oluşan erozyon, toplum katmanlarında güvensizlik yaratmıştır, Bunun sonucu olarak 1989 yerel seçimleri dışında, sosyal demokratlar güçlü bir iktidar alternatifi program üretememişlerdir.

Yani sosyal demokratlar yeni dünya dinamikleri arasından ülkemiz koşullarına uygun yeni ve en az Özal'inkiler kadar çarpıcı sentezler yaratacakları yerde, iç sorunlar arasında yılları geçirmişlerdir.

- 1991 seçimlerinden sonra oluşan DYP-SHP koalisyonu, demokratikleşme, 12 Eylül'ü aşma, devletin gevşeyen vidalarını sıkma, Özal'ı Çankaya'dan indirme savlarıyla hükümet oldu.
- Son yılda, Özal ABD'den kontrolden döndükten sonra, Özal'ı Çankaya'dan indirme sözlerinden başta Demirel ve partimiz neden vazgeçmiştir? Bunu açıklamak kolay değildir.
- Oysa Özal, bazı rastlantıların da sonucu, belki de hak etmediği kadar önemli bir imajla göçüp-gitmiştir.

Ve cenazede bir özlem kabartılmak istenmiştir. Cenaze törenleri, Atatürk'ün yerine ve önüne birisini koyma niyetlerinin ortaya konulduğu bir arenaya dönüştürölmek istenmiştir.

Ya da Özal bazı rastlantıları iyi değerlendirme konusunda iyi bir örnek oluşturmuştur,

Böyle örnekleri sosyal demokratların pek fazla yaratamamaları üzerinde durulması gereken bir konudur.

- Yani sosyal demokratlar “sosyal” olmakla “pratik” olmayı becerebildikleri gün, topluma daha fazla yakınlaşma şansını yaratmış olacaklardır.
- İlgi çekilmesi gereken bir diğer nokta, bir cumhurbaşkanının ölümünün tüm siyasi dengeleri bu kadar allak-bullak etmesi olayıdır.

Bunu yalnızca Özal’ın karizmasıyla açıklama eğilimleri olayın özünü çarpıtmaktır, O’nun yapısını göz ardı etmemek de önemli. Ama her şey o değildir.

- Asıl olan ülkemizde şu an var olan siyasal sistemin, kurumsallaşamamış olmasıdır. Eğer bu sağlanabilmiş olsaydı, dengeler, bir ölümle bu kadar sarsılmazdı.

Bunun nedeni de doğrudan 12 Eylül’ün kendisidir. O darbe, işte şimdi de amaçlarına ulaşmaktadır.

Kim belirliyor gündemi? Herhalde sosyal demokratlar değil... Ama sermayenin belirlediği, onun sözcüsü basın organlarının belirlediği kesin.

- Bu gelişmelerin içinde durumu en sor olan parti SHP’dir. O nedenle partinin olayları daha geniş boyutlu düşünmesi, bası köklü kararlar vermesi gerekmektedir.

Eğer sermayenin özlemi gerçekleşir de, Demirel Cumhurbaşkanı olduktan sonra ANAP-DYP yakınlaşması yaşanır ve zaman içinde bu yapı oturursa, bu durumla sosyal demokratların uzun bir süre iktidarı rüyalarında görmeleri bile sos konusu olmayacaktır.

- Demirel’i Çankaya Köşkü’ne adeta iten sermayenin ve sözcülerinin SHP kuşkusuz umurlarında olmayacaktır. Tersine, sermayenin bu olayla birlikte takındığı tavır, SHP’nin henüz amaçlarına bile ulaşamamış iktidar ortaklığından ne kadar rahatsız olduğunu ortaya koymaktadır.

Hele hele çok da güçlü olunmadan gelinen iktidar noktalarında, sermayenin sosyal demokratlara yaşam hakkı tanımayacağını da göstermektedir.

- Ancak bu ülkede demokrasi birilerinin umurunda alacaksa, bunun sosyal demokratları devre dışı bırakarak olamayacağı görülmek zorundadır.

Görmek istenmiyorsa, gösterilmelidir.

SHP’nin sorumluluğu bu noktada büyüktür.

- Bu gündemde bugün ve yarın için çıkarılması gereken önemli sonuçlar var. Ama kanımca gelecek için çıkarılması gereken sonuçlar daha fazla önem taşımaktadır. Daha derli-toplu, daha güçlü, daha güven verici yapılar ve insanlar arayışını SHP, daha doğrusu sosyal demokratlar sürdürmelidirler.

Ve olaylar olumsuz gelişirse, bizim sosyal demokrasiye inancımızı terk etmemiz söz konusu olmayacağına göre, daha köktenci önlemlerle yapımızı iyileştirmenin ve halkın önüne çıkmanın hazırlıklarını yapmamız gerekecektir.

- Şimdi hızla karar verilmesi gereken noktalar var... Birçok da soru işareti...
 - Demirel’in Cumhurbaşkanlığı kesinleşti gibi...
 - Şimdi hükümetin durumu ne olacak?
 - Yeni Başbakan ve Yardımcısı nasıl belirlenecek?
 - SHP’nin kenara çekilmesi mi istenecek?

- Ya da şimdilik hükümette kalması mı formüle edilecek?
- Koşulları kim belirleyecek?
- SHP, bir stepne durumuna mı düşürülecek?
- v.b.

Örgüt, bu yeni durumdan çıkarken SHP'nin yara almaması konusunda hassastır, iyi düşünülmesini, doğru kararlar verilmesini beklemektedir.

- Şu anki sıkıntı bir çözüme kavuşacak... Tamam... Ama bu çözüm kimin yararına olacak? Sorulması gereken soru bu...
- Evet bu çözüm bizi güçlendirecek mi, yıpratacak mı?
- Özveride bulunan parti hep biz mi kalacağız, yoksa biz bazılarını özveriye zorlayabilecek miyiz?
- Kuşkusuz SHP, “fırsat bu fırsat deyip, hükümetten kaçtı” imajını vermemelidir. Çünkü aslında sorun ne Koalisyon Protokolü'nden, ne de Hükümet Programından kaynaklanmaktadır. Tüm sorun, burada yer alan hedeflere bir türlü ulaşamamasıdır. Bunların gecikmesidir. Yani takvimsizliktir.
- Bu eksiklik yaşanan bir deneyim sonucu görülmüştür.
- Şimdi, var olan protokol ve programın gerisinde koşullarda hükümet ortaklığına EVET demenin bir anlamı yoktur. Ama var olan protokol ve programı, yaşanan hükümet etme pratiği de gözetilerek geliştirme olanağı varsa, bu yaratılabilecekse, o zaman hükümetten ayrılmak doğru olmayacaktır.
- Daha ileri ve takvimlendirilmiş, uygulamada Çankaya engeliyle karşılaşmayacak bir programla hükümet olmayı sürdürmeye ülkenin de gereksinmesi vardır.
- Hükümet konusu tartışılırken, bizim açımızdan önem taşıyan bir diğer nokta da şudur; Bir imaj yaratılmak istenmektedir, “SHP hükümetten ayrılırsa, biter, dağılır”. Yani SHP, geleceğini hükümet ortaklığına endekslemiş gibi bir kanıyı da kırmak gerekmektedir.

SHP, kendisinden önce ülkenin geleceği için bu tür bir hükümette ortaklık yaptığını da vurgulamalıdır.

- Hükümet konusunda asıl sorunlardan birisi, Demirel'in ve DYP'nin bu işbirliğini geliştirerek sürdürme konusunda verecekleri sınavdır. Yani DYP yaşanan dönemi, gerçekten 12 Eylül rejimini aşma ve demokratikleşme konusunda samimi bir işbirliği dönemi olarak mı görmüştür? Yoksa bir geçiş dönemi, bir ara işbirliği dönemi olarak mı bu sürece bakmıştır. Bugün bu istek ve kararlılığını sürdürme arzusunda mıdır? Bunu göreceğiz...
- Yok eğer böyle değilse, yaşanan süreçte gerçekleştirmelerin azlığının nedenleri konusunda yeniden düşünmek gerekecektir,
- SHP, belki atak ve çarpıcı olmayan, ya da olamayan hükümet ortaklığında, sorumlu ortaklık anlamında bir örnek ortaya koymaktadır. Bu, önemsenmesi gereken bir davranıştır.

Evet, bize puan kaybettirse de, bu özellik önemsenmelidir.

Ama SHP'nin de “mülayim” parti havasından sıyrılması gerekmektedir, Gündem olgun ve sağduyulu davranmayı gerektiren bir karmaşa içindeyse de, aynı gündem yığınların ataklık beklediği bir hassas noktada bulunmaktadır.

Şunun da göz ardı edilmemesi gerekiyor; insanlar, zaman zaman SHP'nin yumruğunu masaya vurmasını da istemektedirler.

- Bu noktada SHP, az milletvekili sayısı ile Sokrat'çı davranabilmek zorundadır. Bu az milletvekilinin, sayısal gücünden çok daha fazla etkiler yaratmak için beyinler yorulmalıdır.

Diğer partiler SHP'nin milletvekillerini saymaktan çok, onun çözümlerini ve önermelerini dikkate alma durumunda bırakılmalıdırlar. Bu başarılabilirse, SHP kadroları bunu başarabilirlerse, önemli bir yurtseverlik görevini yerine getirmiş olacaklardır.

Bu tavır, belki DYP açısından değil, ama SHP açısından özellikle önemlidir. Çünkü sosyal demokrat partiler “kelle” partileri değil, “nitelik” partileridir.

- Kuşkusuz ille de hükümette kalınması da gerekmemektedir. Kalınmasının koşulları da çok ince ve boyutlu olarak değerlendirilmelidir.
- Bir önemli noktanın altının çizilmesi gerekiyor; DYP ve Demirel, Demirel'in adaylığı konusunda partimize ve genel başkanımıza bir danışma gereği duymamışlardır. Bu, aslında hoş bir durum olmamıştır. Sayın İnönü, bu konuda Demirel'in kendisiyle görüşmediğini söylemektedir. Demirel'de bazı hesapları yaptıktan sonra görüşeceğini belirtmektedir.

Yani işin özü, DYP, bileğini göstermiştir. Bir emrivaki yapmıştır. Adaylık olayını tartışmak istemediklerini ortaya koymuşlardır.

Onu bırakın, hükümet olayını görüşelim demektirler. Hatta her şey, DYP'nin belirleyeceği Başbakan adayına indirgeniyor.

DYP, bu olayda inisiyatifi elden bırakmak istemiyor.

O zaman bizim, görüşeceğimiz şeyleri, doğru-dürüst görüşmemiz gerekmektedir.

- Hükümette hangi koşullarda kalınabilir?
 - Gerçekten toparlayıcı ve güven verici bir Başbakan, geliştirilmiş ve takvimlendirilmiş bir Yeni Program, gözden geçirilmiş bir kabine ile hükümete devam edilebilir. Kabine konusunda herhalde DYP'nin kendi bakanlarını bizimkilerden daha fazla gözden geçirmesi gerekecektir. Bu konu da önemsenmelidir.
 - Burada Genel Başkanımızın Başbakanlık, Başbakan Yardımcılığı konumu da kuşkusuz kafaları karıştırmaktadır. Şimdilik Sayın İnönü'nün ancak Demirel Cumhurbaşkanı olursa geçici bir süre Başbakanlık görevini üstlenmesi olasılığı vardır. Bunu sürekli bir duruma dönüşmesi olasılığı ise söz konusu görünmüyor.
 - Asıl sorun eğer Başbakanlık olmazsa, Erdal Bey'in ille de Başbakan Yardımcısı olmasının gerekip gerekmediğidir. Kuşkusuz Başbakanla Yardımcısının uyumu, hükümetin işlerliği ve hedeflerine ulaşması için önemlidir.
 - Burada sorun oluşacak hükümetin hangi projeksiyon için tasarlandığıdır. 1994 yerel seçimlerine kadar mı? Daha uzun erimli mi? Bu nokta önemlidir...
 - Ve hükümet, temel tercih olarak yine demokratikleşmeyi koyup, 12 Eylül hukukunu ve kalıntılarına aşma konusunda kararlı adımlarını duraksamaksızın atabilecek midir?
 - Böyle kritik görevler için tepedeki uyum önemli... Demokrasi adına Genel Başkan'ın bu makamda kalması gerekebilecektir.
 - Ama bir de, 1994 seçimleri var... O zaman SHP kongresinde güçlü bir üst yönetim oluşumu da, şimdiden hedeflenmek zorundadır, Parti örgütleri bu durumda, bu hedefe göre kongreleri örgütlemek zorundadırlar.
 - Hükümette olmak, parti içi iyileştirme çabalarını ikincil plana itmemelidir.
- Hükümet konusunda düşünülen modelin oluşması konusunda umutlu gelişmeler olmayacaksa, SHP tıkanmaları ve tıkanma noktalarını kamuoyuna ve halka etkili bir biçimde anlatarak, hükümetten çekilebilir.

Bu konuda SHP, DYP'ye göre alını daha ak olan bir partidir.

Aslında tabanda, partinin hükümetten çekilmesi konusuna sıcak bakan çok kişinin ve birçok yetkilinin bulunduğu görülmektedir.

Yani tam “gitmek mi zor, kalmak mı zor” noktasındayız...

- Eğer sermaye ağırlığını koyar da, SHP'nin hükümette kalmasının koşulları yok edilirse, partinin daha uzun projeksiyonlu bir derlenme-toparlanma projesinin içine girmesi zorunlu olacaktır. Bu aslında gerekli bir süreçtir de...
- Öte yandan DSP'nin suskunlaştığı ve etkisizleştiği, CHP'nin ise bizi de örnek alarak yeni program oluşturma işine giriştiği bir dönemin başlangıcındayız, özellikle CHP, bir türlü yapamadığı çıkışlar için bundan sonra SHP'nin yıpranmasını bekleyecektir.
- Sosyal demokrat tabanın birleşmesi, etkili olan siyasalar ve parti çevresinde olacak...
- Kişilerin, liderlerin ve karar vericilerin kendilerini aşmaları noktasında değiliz bugün... Henüz bu kadar objektif ve olgun davranma noktalarına erişemediğimizden, bu konularda fazla özveri örnekleri göremiyoruz...
- Dolayısıyla, bu aralar takınılacak tavırlar gelecekteki toparlanma süreci açısından da önem taşımaktadır.